

RIIGISISESE STATISTIKATÖÖ TEKKIMINE

Eesti elu edendamiseks ja riiklikul tasemel oluliste otsuste langetamiseks vajab riik andmeid. Statistikaamet (SA) koostöös peamiste avaliku huvi esindajatega vastutab selle eest, et kõigi oluliste valdkondade kohta oleks olemas objektiivne ja usaldusväärne riiklik statistika. Peamised avaliku huvi esindajad on ministeeriumid, kes vajavad konkreetse valdkonna statistikat arengusuundade kindlaksmääramiseks, prognooside tegemiseks jms. Peamised avaliku huvi esindajad seisavad ka teiste sama valdkonna statistika tarbijate huvide eest. Seetõttu kaasatakse neid statistikatööde loetelu koostamisse, et kõigi suuremate huvirühmade riikliku statistika vajadused oleks esindatud. Riigisisese statistikatöö näiteks võib tuua „Laste heaolu“, mille tellija (peamine avaliku huvi esindaja) on Sotsiaalministeerium, kes vastutab selle eest, et sotsiaalstatistikaga oleks kaetud kõik olulised sotsiaalelu valdkonnad.

1. Tarbijad annavad SA-le teada, millist statistikat on vaja teha. Seejuures tuleb neil põhjendada, miks Eesti riik sellist statistikat vajab ja milleks nemad ise või teised statistikatarbijad seda kasutama hakkavad.
2. SA hindab statistikatööde ressursikulu ja arvutab maksumuse. Kui lisanduva statistikavajaduse maksumus (uus statistikatöö või olemasoleva töö täiendamine) on statistikatööde eelarvest suurem, esitab SA Rahandusministeeriumile (RM) lisaeelarvetaotluse. Uute tööde lisamine statistikatööde loetellu on võimalik ainult lisarahastuse saamisel või mõne loetelus oleva töö ärajätmisel. Selleks peab SA tarbijate ja RM-iga läbirääkimisi. Samuti on avaliku huvi esindajal võimalik talle vajaliku statistikatöö tegemist ise finantseerida.
3. SA peab avaliku huvi esindajatega läbirääkimisi nende soovide täpsustamiseks ja annab tagasisidet statistikatööde tehtavuse kohta.
4. SA avaldab oma veebilehel statistikatööde loetelu projekti. Statistikatööde loetelu koosneb seletuskirjast ja ülevaatlisest tabelist, milles on detailne info kõigi statistikatööde kohta (nimetus, õiguslik alus, väljundnäitajad, sagedus, periood, maksumus, avaliku huvi peamine esindaja). Sealsamas avaldab SA ka kõik tarbijate ettepanekud ja tagasiside nende arvestamise või mittearvestamise kohta.
5. Statistikatööde loetelu projekt esitatakse hinnangu andmiseks statistikanõukogule. Nõukogu koosneb statistikatarbijate ja andmeesitajate esindajatest, kelle ülesanne on nõustada SA-d statistika tegemisel ning statistika põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamisel.
6. Statistikanõukogu esitab kirjaliku põhjendatud arvamuse statistikatööde loetelu projekti kohta RM-ile.
7. SA saadab statistikatööde loetelu projekti iga aasta 1. juuliks RM-ile, kes avaldab selle eelnõude infosüsteemis (EIS).
8. RM saadab statistikatööde loetelu lõplikuks kooskõlastamiseks ministeeriumidele.
9. Kooskõlastamisel saadud uued ettepanekud menetletakse samamoodi nagu eelmised.
10. Rahandusminister allkirjastab statistikatööde loetelu ja esitab selle Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks.
11. Valitsus kinnitab statistikatööde loetelu korraldusega, mille järel muutub see SA-le täitmiseks.
12. SA peadirektor esitab iga aasta hiljemalt 31. märtsiks statistikanõukogule ja RM-ile SA aastaaruande, mis sisaldab programmi (statistikatööde loetelu) täitmise ülevaadet. Aastaaruanne avaldatakse ka SA veebilehel.
13. 2017. aastal hõlmavad riigisisese statistikatööd ca 4% SA eelarvest ja ca 10% statistikatööde koguarvust.